

Önvallomások és beszélgetések...

Önvallomások és beszélgetések a Papír- és Nyomdatechnika, valamint a PAPIRIPAR c. lapról és az iparágról az alapítókkal, szerkesztőkel és szerzőkkel.

Beszélgetőpartnerek: *Lindner György és Kalmár Péter*

Lindner György

Kalmár Péter

* * *

Emlékképek a Papíripar első huszonöt évéről

1956 októbere után a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület választmányi ülése úgy döntött, hogy az addig A4-es alakban megjelenő Papír- és Nyomdatechnikát szétválasztja egy papír- és egy nyomdaipari, új köntösben és alakban kéthavonta megjelenő szaklapra. Így született meg a Papíripar és a Magyar Grafika. Az elgondolás az volt, hogy a nyomda- és a papíripari szakosztály tagjai az érdeklődési körüknek megfelelő lapot kapják, mégpedig a tagsági díj fejében.

Nyomdász barátaink – elsősorban *Lengyel Lajos, Haiman György, Szántó Tibor* és sokan mások – megígérték, hogy a lap technikai kivitelezésében, a tipográfiától kezdve a címlap megválasztásán keresztül a nyomdai munkáig továbbra is segítségünkre lesznek. Ez így is lett. A Papíripar szerkesztőbizottságának csupán a lap tartalmi részére volt gondja. A szűk anyagi hátteret az egyesület biztosította, ami – ha emlékezetem nem csal – csupán a cikkírók honoráriumára terjedt ki. A szerkesztőbizottság tagjai ellenszolgáltatás nélkül,

akkor úgy mondtuk, társadalmi munkában dolgoztak.

Vámos György főszerkesztőként fáradhatatlan lelkesedéssel azon munkálkodott, hogy a rendelkezésére álló 40 oldalt a lehető legszínvonalasabb anyaggal töltsse ki.

Magam kezdettől fogva szürke eminenciásként dolgoztam a lapnak. Irodalmi tanulmányaimra emlékezve kitüntetésnek tekintettem, hogy ilyen nemes vállalkozásban részt vehetem. Drága szüleim előrelátó gondoskodása már 14 éves koromban arra ösztönzött, hogy a zongora- és nyelvtanulás mellett gyors- és gépírni is megtanuljak. Mivel a kitűnő érettségi után 1944-ben származásom miatt egyetemre nem mehettem, s szüleimet, úgyszólván minden hozzátartozómat és támaszomat a háborúban elvesztettem, az elhelyezkedéshez és a munkához jól jött a gépírni tudás. Nem okozott gondot, a szerkesztőbizottsági munkában sem, ha egy-egy cikket többször is át kellett írni.

Vámos György főszerkesztő egyben a Papíripari Kutatóintézet igazgatója is volt, s így a

papíripar egyik szellemi irányítója. Hozzá alkalmazkodva, a hivatalos intézeti munkámat – a műszaki tájékoztatás és a könyvtár vezetését – és a szaklappal kapcsolatos aprómunkát időnként össze kellett kapcsolnom, hisz főnököm is úgyszólván éjt nappallá téve munkálkodott: külföldi szaklapokat olvasott, kijelölte a munkatársaknak érdekes információkat, jelentéseket olvasott, bírált, cikkeket javított, saját munkáin dolgozott, stb. A két feladatom összekapcsolódott, így pl. nem volt probléma, hogy bizony munkaidőben kellett sokszor telefonokat intézni, tördelni segíteni, vagy a kefelevonatok javításainak a végrehajtását ellenőrizni a nyomdában. Huszonöt év távlatából talán elmondhatom, hogy néhány ma is szenvedéllyel dolgozó kollégával együtt voltunk néhányan – a nemrég elhunyt *Mérő Tibort* és *Morvay Sándort* is beleértve – akik hittünk abban, hogy a papír a kultúra hordozója, és hittünk abban, hogy munkálkodásunkkal kicsit előbbre visszük a szakmai művelődést.

A szerkesztőbizottság tagjait úgy igyekezett Vámos ösztékolgatni, hogy az iparág minden részterülete képviselve legyen, s így mindenki tudjon tájékoztatni a területét érintő eseményekről.

A szaklap először is kitűnő fóruma volt a kutatóintézeti tudományos munkáknak. Ekkor kezdődött a „publish or perish”, vagyis a publikálj, vagy pusztulsz korszak, amikor a tudományos életben való elismeréshez nélkülözhetetlen volt a nyomtatott közlemény. Így mind a szaklap, mind a kutató munkatárs érdeke egybeesett.

A papíripar mindig is viszonylag egységes iparág volt, szinte egy nagy családot alkotott. Különösen így volt ez az állami tulajdonú iparban, amikor a „család” vezetőinek parancsnoki hatalmuk volt. Így nem volt túl nehéz az ipari fejlesztésekről, új technológiák bevezetéséről, új gébeszerzésekről cikket írni, mert a gyárigazgató „parancsszavára” bizonyosan elkészült a cikk. Fontos szerkesztői szempont volt, hogy a hazai papíripar helyzetéről, eredményeiről, új módszerekről, vizsgálati módszerekről hírt adjunk.

Arra is törekedett a főszerkesztő, hogy a világ papíriparának állapotáról tájékoztassa a

lap olvasóit. Rendszeresen igyekeztünk külföldi híreket közölni. Külföldi konferenciákon részt vett szakembereinket szinte kötelezte a szerkesztőbizottság arra, hogy beszámoljanak az előadásokról, tapasztalataikról – azzal az érveléssel, hogy állami, azaz közpénzen utaztak, tehát kötelesek a tanultakat közzétenni. Ezzel is a szakmai színvonal növelése, szinten tartása volt a cél.

Nagyon színvonalas volt a Műszaki Szemle c. rovat, amely a külföldi újságokban közölt legújabb műszaki fejlesztésekről számolt be. Ezt hosszú évekig *Mérő Tibor* készítette.

Közgazdasági jellegű cikkekkkel is bővült az évek folyamán a lap, különösen a 60-as évektől kezdve.

Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy mivel az egyesület lapja volt, nem elhanyagolható kötelességének tekintette a szerkesztőség, hogy az egyesületi életről, rendezvényekről, kitüntetésekéről stb. beszámoljon.

Mivel a lapot külföldi partnereinknek is megküldtük, szükségessé vált, hogy a jelentősebb cikkek kivonatait német vagy angol és orosz nyelven is közöljük. Úgyszintén a tartalomjegyzéket is lefordítottuk.

Mindez természetesen rengeteg aprómunkával járt. *Vámos György* minden cikket elolvasott, s első olvasatban korrigált, megbeszélte a szerzővel. Az apróbb nyelvhelyességi kérdésekkel én foglalkoztam, hisz *Lőrincze Lajos* és *Grétsy László* lelkes tanítványa és híve voltam. Nagy gondot okozott akkoriban az egységes szaknyelv kialakítása. Sokat küszködtünk, vitáztunk, pl. faköszörület vagy facsiszolat; féltermék vagy félanyag vagy faanyag stb. lesz-e a helyes magyar kifejezés. Megpróbáltuk értelmezni a szakkifejezéseket, ezeknek idegen nyelvű megfelelőit összeállítani a papíripari értelmező szótár szellemében.

A cikkek előkészítése során az ábrákkal is sokat kellett foglalkozni. Műszaki rajzolóval rajzoltattuk át a vonalas ábrákat egységes elv szerint, ezeket a szerzőkkel ellenőriztettük. Bizony sokszor kellett javíttatni

Nagy gondot fordítottam a tudományos cikkek bibliográfiájának szakszerű összeállítására.

Nem szóltam még a papírtörténet ápolásáról. Itt elsősorban Bogdán István munkásságára, szaktudására támaszkodtunk.

A tartalmilag ilyen módon „megtöltött”, elkészült lapszámokat, a végeredményt azután nyomdász mentoraink bírálták, s ők láttak el tanácsokkal. Ők változtattak a lap tipográfiáján, betűtípusán, külső megjelenésén – ha szükségesnek tartották.

Meg kell jegyezni, hogy minden igyekeztünk ellenére küllemét illetően a Papíripar min-

dig messze elmaradt a Magyar Grafika színésége mögött. A Papíripar nem tudott hirdetőket szerezni, a lap fenntartásához így nem nagyon tudott a szerkesztőség hozzájárulni. A lapot elsősorban a szakmaszeretet tartotta életben és az egyesület támogatása.

Szép munka volt arra törekedni, hogy színvonalas, érdekes szaklapot adjunk az egyesületi tagok kezébe. Lehet, hogy nem mindig sikerült az igényeket kielégíteni, de a kezdeti lépéseket mindenesetre megtettük annak érdekében, hogy a hazai és a nemzetközi papíriparról átfogó képet kaphasson az Olvasó magyar nyelven és a szakma külföldön is tudomást szerezzen arról, hogy létezik magyar papíripar és hogy milyen eredményei vannak.

Rózsahegyhéi Kalmár Vera

* * *

Múltbeteintés a 90 esztendő Gabányi Andorral

Kedves Bandi Bácsi! A Papíripar c. lap ünnepi száma részére kértünk Tőled interjút.

Az alábbiakban – szíves engedelmekkel-önvallomással jelleggel foglaljuk össze az általad elmondottakat.

Íme:

„1916-ban születtem Budapesten. Szüleim az Adria Biztosítónál dolgoztak. Édesanyám telefonkezelő, édesapám vezető tisztviselő volt.

Iskoláimat elvégezve – a Thököly úti felsőkereskedelmi érettségiztem – édesapám ajánlására magam is a biztosítótársaságnál kezdtem dolgozni 1934-ben. Itt kerültem a papírral, mint íráshordozóval szorosabb

kapcsolatba, hiszen szerződések előkészítésével, sőt nyomtatott iratokhoz, kötvényekhez a megfelelő papír kiválasztásával is foglalkoznom kellett.

1935-ben hívtak be a hadseregbe és 1936-tól hadapród őrmesterként szolgáltam.

Édesapám 1936-ban meghalt.

A második világháborúban Magyarország hadba lépését követően az orosz frontra kerültem, ahol 1942-ben fogságba estem.

Az öt évig tartó hadifogság alatt dolgoztam ukrán bányában, de részt vettem u.n. átnevelő táborok tanfolyamain is.

A hazaérkezést követően munkát kerestem, hogy magamat fenntarthassam és hogy időközben Kaposvárra költözött édesanyámat támogathassam. Abban az időben édesanyám legfőbb segítője, támasza *Irénke* volt, akivel később összeházasodtunk és a mai napig együtt élünk.

Egy mérnök ismerősöm, *Syggall Alfréd* javasolta, hogy orosz nyelvismeretemet haszno-